

همکاری با مؤسسه‌های بین‌المللی؛

حفظ هویت

سابقه

سپاسگزاریم که دعوت مجله را پذیرفتید. با توجه به سابقه فعالیت شما، گفتگو را با مقدمه‌ای درباره سابقه فعالیت مؤسسه‌های حسابرسی خارجی در ایران شروع کنیم. پیش از انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷، مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی حضور فعالی در ایران داشتند. آیا ممکن است محیط و فضای آن زمان، وضعیت مؤسسه‌های حسابرسی ایرانی و همچنین شرایط حساب‌رسان را که برای مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی کار می‌کردند تصویر کنید؟

صالح

پیش از انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷، به دلیل حضور فعال شرکت‌های متعدد بین‌المللی در قالب نمایندگی، شعبه و یا شرکت مستقل و مشارکت با بنگاه‌های اقتصادی ایرانی همچنین نبود استانداردهای حسابداری و حسابرسی ملی و نبود جامعه حرفه‌ای مستقل ایرانی، تمامی بنگاه‌های بین‌المللی فعال در ایران، شرکت‌ها و بنگاه‌های بازرگانی بزرگ ایرانی ترجیح می‌دادند که حسابرسی صورت‌های مالی سالانه آنها به وسیله شعب مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی فعال در ایران انجام شود. ویژگی و نحوه فعالیت این‌گونه مؤسسه‌ها در آن زمان به صورت خلاصه به این شرح بود:

- به‌طور معمول، شرکای این مؤسسه‌ها خارجی بودند و یا از بین ایرانیان در خارج از کشور انتخاب می‌شدند که موفق به اخذ مدرک حرفه‌ای حسابداری - به‌طور عمده حسابدار خبره (CA) - شده و در خارج از ایران دوره کارآموزی و مدارج حرفه‌ای را گذرانده بودند؛
- به‌طور معمول، این مؤسسه‌ها به‌عنوان شعبه در ایران ثبت شده و به‌صورت مستقل از سوی شرکای منتخب مرکز اصلی اداره می‌شدند (برای نمونه، بیت مارویک میچل و کوپرز

گفتگو با

آقای نصرالله صالح

حسابدار رسمی

سطح مورد پذیرش بین‌المللی قرار داشته باشد. در ضمن، این مؤسسه‌ها در جستجوی همکاری هستند که از ویژگی‌های لازم فنی و حرفه‌ای و تخصصی به‌منظور اجرای فعالیتهای حرفه‌ای براساس پیش‌نیازهای تعیین شده توسط آنها برخوردار باشند. از جمله این موارد، داشتن کادر حرفه‌ای مجرب و آشنایی کامل به زبان انگلیسی و استانداردهای بین‌المللی است.

سازمان

مؤسسه‌های حسابرسی ایرانی چه وضعیتی باید داشته باشند تا بتوانند به‌عنوان شریک یا همکار برابر، با مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی وارد گفتگو شوند؟

صالح

همکاری با مؤسسه‌های بین‌المللی در شرایطی مفید است که در ابتدا مؤسسه‌های ایرانی در مؤسسه خارجی ذوب نشوند و به بیان بهتر هویت و شخصیت خود را حفظ کنند. دوم این که، همکاری با آنها در راستای کسب دانش روز حسابرسی، آموزش کارکنان ایرانی و ارتقای ساختار سازمانی مؤسسه باشد. لازمه رسیدن به هدفهای یادشده وجود مؤسسه ایرانی است که دارای حداقل توانایی حرفه‌ای و ساختاری باشد که بتواند خواسته‌های خود را به طرف خارجی تحمیل کند. بنابراین، چنانچه مؤسسه‌ای دارای شرایط و هدفهای یادشده باشد در موقعیتی برابر برای همکاری با مؤسسه خارجی قرار خواهد داشت.

سازمان

مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی چه منافعی ممکن است برای مؤسسه‌های حسابرسی ایرانی داشته باشند و عکس آن؟

صالح

مؤسسه‌های بین‌المللی می‌توانند از جنبه‌های حرفه‌ای و تخصصی برای مؤسسه‌های همکار در ایران و در اصل، جامعه حرفه‌ای ایران مفید باشند. این امر در شرایطی است که مؤسسه‌های ایرانی بتوانند در عین حفظ هویت و شخصیت مستقل خود از تخصص و تجربه‌های حرفه‌ای مؤسسه‌های بین‌المللی در زمینه‌های فناوریهای نوین حسابرسی، انتقال دانش فنی و آموزش حرفه‌ای کارکنان و مدیریت و ساختار سازمانی مؤسسه استفاده کنند. در مقابل، مؤسسه‌های ایرانی نیز می‌توانند به‌لحاظ اقتصادی و ایجاد امکان و تأمین نیروی

اند لیبراند). این مؤسسه‌ها در برخی موارد نیز با یک مؤسسه ایرانی به‌صورت اشتراکی فعالیت می‌کردند که در این موارد نیز به‌طور عمده، دستورعمل و ضوابط حرفه‌ای و اداری مؤسسه بین‌المللی مبنای فعالیت بود.

• کارکنان رده بالای این مؤسسه‌ها در سطح مدیر و سرپرست ارشد به‌طور معمول به‌وسیله مدیریت مرکزی مؤسسه و از بین اشخاص خارجی دارای مدرک حرفه‌ای و یا ایرانیانی که دارای تحصیلات و مدارک حرفه‌ای خارجی بودند انتخاب می‌شدند. دیگر کارکنان حرفه‌ای به‌طور معمول دانشجویان یا دانش‌آموختگان ایرانی مؤسسه‌های آموزشی آن زمان (به‌طور عمده، مؤسسه عالی حسابداری و دانشکده حسابداری و امور مالی شرکت نفت) بودند.

• فعالیتهای حرفه‌ای و اداری این مؤسسه‌ها براساس دستورعمل و ضوابط اداره‌های مرکزی آنها صورت می‌گرفت که در بیشتر موارد دستورعمل و فرمها به زبان انگلیسی بود و به‌طور معمول کاربرگها و گزارشها نیز به زبان انگلیسی تهیه می‌شد. در ضمن، استانداردهای حسابداری و حسابرسی حاکم نیز به‌طور عمده استانداردهای کشور انگلستان بود.

سازمان

مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی در چه شرایطی مایلند به ایران بیایند؟ در جستجوی چه نوع شریک و همکاری برای خود هستند؟

صالح

مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی، مشابه هر بنگاه اقتصادی دیگر درصدد افزایش درآمد و کسب سود و اعتبار بیشتر برای خود هستند؛ بنابراین، حضور آنها در ایران افزون‌بر ملاحظه‌های سیاسی، موجب ایجاد درآمد بیشتر برای آنها خواهد شد. این درآمد می‌تواند به‌صورت مستقیم از طریق حق‌الزحمه حسابرسی مشتریان مستقر در ایران کسب شود و یا آن‌که به‌صورت غیرمستقیم از طریق مشتریان بین‌المللی که خواهان حسابرسی سازمانهای وابسته به خود در ایران هستند، به‌دست آید.

به‌نظر اینجانب، مؤسسه‌های بین‌المللی در شرایطی تمایل به حضور در ایران دارند که امنیت فعالیت آنها به هر لحاظ فراهم شود؛ به عبارت دیگر، شرایط فعالیت اقتصادی در ایران در

این صورتها از سوی مؤسسه‌های شناخته‌شده بین‌المللی، برخی مؤسسه‌های حسابرسی ایرانی ضرورت همکاری با آنها را احساس کرده و به همین دلیل نیز در جستجوی همکاری با مؤسسه‌های معتبر بین‌المللی هستند. به‌نظر اینجانب، این امر اگر تنها به‌منظور منافع کوتاه‌مدت اقتصادی طرفین نباشد و در راستای انتقال تجربه‌های حرفه‌ای و سازمانی طرف خارجی به همکار ایرانی خود صورت گیرد، می‌تواند بسیار مفید باشد.

سازمان

مؤسسه‌های حسابرسی ایرانی تاکنون موفقیت مهمی در فعالیتهای برون‌مرزی، حتی در کشورهای افغانستان و تاجیکستان که با ما هم‌زبانند، نداشته‌اند. چرا در پی همکاری با مؤسسه‌های بین‌المللی‌اند؟

صالح

در دنیای امروز، عملاً چهار مؤسسه حسابرسی بین‌المللی، بالغ بر ۸۰ درصد خدمات حسابرسی را در سطح جهان از طریق شعبه‌ها یا مؤسسه‌های محلی وابسته به خود انجام می‌دهند. از آنجایی که همسایگان ما نیز به‌طور عمده تحت تأثیر روابط حاکم جهانی قرار دارند، از اینرو به‌نظر می‌رسد بخش عمده فعالیت‌های حسابرسی در این کشورها نیز از سوی ۴ مؤسسه مزبور صورت می‌گیرد. با در نظر گرفتن این توضیح، ملاحظه می‌شود اصولاً ورود به بازار حرفه‌ای حسابرسی کشورهای هم‌جوار برای مؤسسه‌های ایرانی در عمل امکان‌پذیر نباشد. علت این امر توانایی حرفه‌ای، ساختاری و روابط خارجی مؤسسه‌های بین‌المللی و تفاوت فاحش آن با توانایی‌های مؤسسه‌های داخلی در زمینه‌های یادشده است. با عنایت به این واقعیت، به‌طور منطقی یکی از روشهای برطرف کردن کمبودهای موجود همکاری و استفاده از تجربه‌ها و توانایی‌های این مؤسسه‌ها است که باعث شده مؤسسه‌های ایرانی تمایل شدید به همکاری با آنها را داشته باشند؛ ضمن آن‌که این همکاریها می‌تواند تأثیر درخور توجهی در افزایش درآمد مؤسسه‌های ایرانی داشته باشد.

سازمان

آیا مؤسسه شما نیز در پی یافتن همکار بین‌المللی است؟ مؤسسه بین‌المللی مورد نظر شما چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

انسانی حرفه‌ای آشنا با فرهنگ و زبان فارسی همکاری مؤثری با این مؤسسه‌ها داشته باشند. به هر حال، استفاده از نیروهای حرفه‌ای ایرانی برای اجرای پروژه‌های بین‌المللی حسابرسی مستلزم صرف هزینه کمتری خواهد بود که این امر کمک مؤثری به مؤسسه‌های بین‌المللی است.

سازمان

شما با ساختار مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی آشنا هستید؛ به‌ویژه آنها که عضو شبکه‌های بین‌المللی حسابرسی‌اند. آنها به‌طور معمول با نام خود در کشورهای مختلف فعالیت می‌کنند. مؤسسه‌های حسابرسی داخلی در چه قالبی ممکن است با آنها همکاری کنند؟ آیا در آنها ادغام می‌شوند؟

صالح

هرچند پاسخ این پرسش به‌نحوی در بالا مطرح شده است، به‌نظر من، ادغام با مؤسسه‌های بین‌المللی خارجی هویت و شخصیت حرفه‌ای و ایرانی مؤسسه‌های داخلی را خدشه‌دار می‌کند. قالبی که بنده پیشنهاد می‌کنم این است که همکاری دوجانبه در قالب مؤسسه‌های مستقل صورت گیرد و در قراردادهای همکاری، پیش‌بینی ایجاد امکان استفاده از خدمات تخصصی طرف خارجی در زمینه‌هایی که در حال حاضر کمبود آن به‌شدت احساس می‌شود، صورت پذیرد. این موارد شامل دسترسی و آموزش فناوری، روش‌های نوین حسابرسی و ساختار سازمانی مؤسسه‌های حسابرسی اعم از اداری و حرفه‌ای است.

سازمان

مدتی است که مؤسسه‌های حسابرسی ایرانی به جنب و جوش افتاده‌اند و در جستجوی شریک یا همکار در میان مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی‌اند. چه ضرورتی پیش آمده است؟

صالح

در نتیجه رفع تحریم‌های بین‌المللی و پیش‌بینی رونق کسب‌وکار در ایران و گسترش روابط اقتصادی، تجاری و فنی با سازمانهای بین‌المللی از یک طرف و اصرار شرکای خارجی تجاری ایران مبنی بر ارائه صورتهای مالی بنگاه‌های عمده اقتصادی ایرانی براساس ضوابط بین‌المللی از جمله استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) و ارائه اظهار نظر حرفه‌ای در خصوص

حرفه‌ای ایران نیز غیرمستقل و در عمل به‌وسیله خارجیها راهبری خواهد شد.

سازمان

چه نتایجی تاکنون از تلاشهای شما و دیگر مؤسسه‌های حسابرسی برای همکاری با مؤسسه‌های بین‌المللی حسابرسی به‌دست آمده است؟ آیا این تلاشها موفق بوده است؟ چگونه ممکن بود در این تعامل در وضعیت بهتری قرار می‌گرفتیم؟

صالح

در حد اطلاعات موجود، به‌نظر می‌رسد به‌دلیل شرایط سیاسی و اقتصادی حاکم در کشور، نتایج قطعی و ملموسی از تلاشهای انجام‌شده برای جلب همکاری با مؤسسه‌های بین‌المللی بزرگ حاصل نشده باشد. به‌نظر می‌رسد، افزون‌بر لزوم ایجاد ثبات اقتصادی و سیاسی کشور که لازمه ورود مؤسسه‌های بین‌المللی است، اصولاً مؤسسه‌های ایرانی باید به‌لحاظ ساختاری و مدیریتی وضعیت خود را به اندازه‌ای ارتقا دهند که زمینه همکاری با این مؤسسه‌ها فراهم شود.

به‌نظر این‌جانب، به‌رغم تلاشهایی که در راستای ادغام برخی مؤسسه‌ها با هدف ایجاد «مؤسسه‌های بزرگ» صورت گرفته است، شرایط لازم برای شروع همکاری واقعی و منصفانه با مؤسسه‌های بین‌المللی در قالب موارد پیش‌گفته فراهم نشده است. چگونگی ایجاد شرایط یادشده بحث بسیار مفصلی است که باید در فرصت مناسبی به آن پرداخت. به‌صورت خیلی خلاصه، لازمه ایجاد شرایط مطلوب همکاری، ایجاد و توسعه مؤسسه‌های حسابرسی در ایران است که دارای ساختار حرفه‌ای و مدیریتی قوی بوده و ضمن اخلاق‌مداری و پایبندی واقعی به اصول و ضوابط حرفه‌ای در راستای کسب درآمد بیشتر برای ارتقای کیفیت حرفه‌ای مؤسسه باشند و نه منافع کوتاه‌مدت عده محدودی از شرکا.

سازمان

به‌نظر می‌رسد که حرفهای ناگفته زیادی باقی مانده است. امیدوارم شما و دیگر اعضای پرتجربه حرفه، فرصت و عنایت داشته باشید که دیدگاهها و نظریاتتان در اختیار جامعه حرفه‌ای قرار گیرد. از مشارکت شما در این گفتگو دوباره تشکر می‌کنم.

صالح

مؤسسه ما از حدود ۱۲ سال پیش با مؤسسه بین‌المللی اچ‌ال‌بی انترنشنال (HLB International) در قالب قرارداد نمایندگی و عضویت گروه مؤسسه‌های وابسته همکاری داشته است. متأسفانه با اعمال تحریمها، مدتی است که این همکاری بسیار محدود شده است.

به‌نظر این‌جانب، ویژگی اصلی طرف خارجی احترام به استقلال ساختاری مؤسسه، همکاری و تعامل در زمینه انتقال دانش و فناوری نوین حسابرسی و تمایل به همکاری در بالا بردن سطح معلومات و تجربه‌های کارکنان ایرانی مؤسسه است. لزوم همکاری در چارچوب یادشده، وجود امکانات لازم در راستای تسهیل همکاری است که شامل آشنایی مدیریت ارشد مؤسسه با استانداردهای بین‌المللی و روابط جهانی، داشتن همکاران ایرانی آشنا به ضوابط یادشده به‌ویژه تسلط کامل به زبان انگلیسی و در نهایت، آمادگی و توانایی مؤسسه برای تأمین و پرداخت هزینه‌های مرتبط با همکاریهای یادشده است.

سازمان

اگر بتوانید یک شریک یا همکار خوب بین‌المللی برای خود پیدا کنید، پنج یا ده سال دیگر مؤسسه شما چه تصویری خواهد داشت؟ حرفه حسابرسی کشور ما چه شکلی خواهد بود؟ مؤسسه‌های حسابرسی ایرانی در چه شرایطی خواهند بود؟

صالح

در صورت همکاری یا شراکت با مؤسسه‌های بین‌المللی در چارچوب موارد پیش‌گفته، این امید وجود دارد که مؤسسه ما نقاط ضعف خود را برطرف کرده و از ساختار حرفه‌ای و مدیریتی قویتری برخوردار شود. بدیهی است در صورت تحقق این امر مزایای مثبت حاصل‌شده متوجه جامعه حرفه‌ای ایران نیز خواهد شد. تأکید می‌کنم که لازمه تحقق این پیش‌بینی حفظ استقلال و هویت ایرانی مؤسسه و ایجاد امکان انتقال فناوریهای نوین حسابرسی و مدیریتی به مؤسسه خواهد بود. بدیهی است چنانچه این هدف تحقق نیابد و تنها مؤسسه‌های ایرانی جذب مؤسسه‌های بین‌المللی شوند و مدیریت این‌گونه مؤسسه‌ها در اختیار مؤسسه‌های بین‌المللی باشد، در ده سال آینده نه‌تنها مؤسسه‌های دارای هویت ایرانی محو خواهند شد، بلکه جامعه